ἀπορρήτῳ ποιοῦνται, καὶ τὸ βαρβαρικῶς ἐκτεθεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς. ὡς οὐ φιλεῖ συγγίνεσθαι φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Ἀλλὰ σύ γε μὴ δυσχεράνῃς, ὡς τοῦτό γε οὐκ ἔστι σόν, ἀλλὰ τῶν ἀρξάντων τῆς νόσου, καὶ παραδόντων τῇ διαδοχῇ τοῦ χρόνου ζηλούμενον τὸ κακόν. Τοιγαροῦν ἡ σεμνότης αὕτη, καὶ τὸ δεδιέναι μὴ ἐξανθρωπισθείητε συνήθεις γενόμενοι θέαμα, κατακλείστους ποιεῖ πολιορκουμένους ὑφ' ἑαυτῶν, ἐλάχιστα μὲν ὁρῶντας, ἐλάχιστα δὲ ἀκούοντας ἀφ' ὧν πρακτικὴ φρόνησις συναθροίζεται, μόνας ἡδομένους τὰς τοῦ σώματος ἡδονάς, καὶ τούτων γε τὰς ὑλικωτάτας, ὅσας ἁφή τε καὶ γεῦσις πορίζουσι, βίον ζῶντας θαλαττίου πνεύμονος. Ἕως οὖν ἀπαξιοῦτε τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ τῆς ἀνθρώπου τυγχάνετε τελειότητος. καὶ γὰρ οἷς σύνεστε, περὶ δίαιτάν τε καὶ ἄλλως, καὶ οἷς εἰσόδεις τὰ βασίλεια πάροδος ἀδεέστερον, ἢ στρατηγοῖς τε καὶ λοχαγοῖς, τούτους οὓς χαρίεντας ἄρα παρασκευάζεσθε, τοὺς μικροκεφάλους τε καὶ ὀλιγογνώμονας, οὓς ἡ φύσις ἁμαρτάνουσα παραχαράττει, καθάπερ ἀδικοῦντες οἱ τραπεζῖται τὸ νόμισμα· καὶ γίνεται βασιλεῖ δῶρον ἀπόπληκτος ἄνθρωπος, καὶ μεῖζον, ὅσον ἀποπληκτότερος. οὗτοι γελασείοντες ἐν ταυτῷ καὶ κλαυσείοντες ἀτελῶς, καὶ σχήμασι, καὶ ψόφοις, καὶ ἅπασιν ὅσοις οἷοί τε βωμολοχοῦντες συνδιαφθείρουσιν ὑμῖν τὸν χρόνον, καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀχλύν, ἣν ἐκ τοῦ μὴ φύσει ζῆν ἔχετε, κακῷ μείζονι παραμυθοῦνται. τούτων τὰ κολοβὰ διανοήματα καὶ ῥήματα ταῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νοῦς ἐκ φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ παραξαίνῳ τε καὶ στρογγύλῃ. Ὃ δὲ τῆς θαυμαστῆς οἰκειότητος ἀπολελαύκατε, τῇ δίκῃ τὸ μὲν φρόνιμον ὑποπτεύσαντες, καὶ πρὸς ἐκείνους ἀποσεμνυνόμενοι, τὸ δὲ ἀνόητον εἰσαγόμενοι, καὶ πρὸς ἐκείνους ἀπογυμνούμενοι, ἔδει μὲν εἰδέναι καλῶς, ὅτι ταῖς αὐταῖς παρασκευαῖς ἕκαστον αὔξεται καὶ συγκροτεῖται. Ἀλλ' αὖ ἐπιδράμῃς τῷ γε λόγῳ τὴν ὅποι ποτὲ τῆς γῆς ἐκτεθεῖσαν ἀρχήν,

εἴτε τῶν Παρθυαίων, εἴτε τῶν Μακεδόνων, εἴτε τῶν Περσῶν, εἴτε τῶν παλαιτάτων Μήδων, εἴτε τὴν ἐν ᾗ ζῶμεν, ἄνδρες δημοτικοί τε καὶ στρατιῶται, καὶ τὰ πολλὰ συνθυραυλοῦντές τε καὶ χαμευνοῦντες ἐν ταῖς φάλαγξι, καὶ οὔτε μειονεκτοῦντες πόνων, οὔτε πλεονεκτοῦντες ἡδονῶν, ἑκάστην ἐπικράτειαν ἐπὶ μέγα προήγαγον, δι' ἐπιμελείας ἄνθρωποι κτώμενοι τἀγαθὰ, καὶ χρώμενοι ζηλωτοί; χαλεπῶς αὖ ἔτι τὴν τάξιν τηροῦσιν αὐτοὶ φρονήσεως. Ἔοικε γὰρ εὐτυχία φορτίον εἶναι μολίβδου περιβριθέστερον, περιτρέπει γοῦν τὸν ἀναθέμενον, ἢν μὴ πάνυ ῥωμαλέος ὢν τύχῃ· ψυχῆς δὲ ῥώμην, ὑπισχνεῖται μὲν φύσις, τελειοῖ δὲ ἄσκησις, εἰς ἣν σε Βασιλεῦ προτρέπει φιλοσοφία φυλαττομένην γενέσθαι τὸ ἐκ λόγου συμβαῖνον· τοῖς γὰρ ἐναντίοις τῶν συνισταμένων ἕκαστον φθείρεται· καὶ οὐκ ἀξιῶ παραβαθῆναι τῷ Βασιλεῖ Ῥωμαίων τὰ πάτρια· πάτρια δὲ ἡγοῦ Ῥωμαίων, οὐ τὰ χθὲς καὶ πρώην εἰς ἐκδεδιῃτημένην ἤδη παρελθόντα τὴν πολιτείαν, ἀλλ' ἐν οἷς ὄντες ἐκτήσαντο τὴν ἀρχήν. Ἐπεὶ φέρε πρὸς τοῦ βασιλείου Θεοῦ (καί μοι πειρῶ ἐμμεῖναι· θυμοδακὴς γὰρ ὁ μῦθος) πότε κάλλιον ἔχειν ἡγῇ τὰ Ῥωμαίων πράγματα; ἀφ' οὗ περιπόρφυροί τε ἐστε καὶ περίχρυσοι, καὶ λίθους ἐξ ὀρῶν τε καὶ θαλαττῶν βαρβάρων, τοὺς μὲν ἀναδεῖσθε, τοὺς δὲ ὑποδεῖσθε, τοὺς δὲ περιηκεῖσθε, τοὺς δὲ ἐξαρτᾶσθε, τοὺς δὲ περονᾶσθε, τοῖς δὲ ἐφιζάνετε; τοιγαροῦν ἀπεπλέχθητε θέαμα ποικιλώτατον καὶ πάγχρουν, ὥσπερ οἱ ταὼ, τὴν ὁμηρικὴν ἀρὰν ἐφ' ἑαυτοὺς ἕλκοντες, τὸν χιτῶνα τὸν λάϊνον· ὑμῖν δὲ οὐδὲ χιτὼν οὗτος ἀποχρῶν· οὐ γὰρ εἰσιτητὸν εἰς τῶν ὁμοτίμων τὸ βουλευτήριον, ἡνίκα αὖ τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἄρχητε, οὔτε ἀρχαιρεσιαζόντων, οὔτε ἐπ' ἄλλο τῶν συνεδριαζόντων, ἢν μὴ καὶ πέπλον τοιοῦτον ἐγκορδυλήσησθε. Καὶ οὕτω ἀποβλέπεσθε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οἷς θέμις ὁρᾶν, ὡς μόνοι τῶν βουλευτῶν εὐδαίμονες, μόνοι τῶν

βου-

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ξυλοδίτῳ ἀχθοφοροῦντες. ἀλλὰ καὶ γάνυσθε τῷ φορτίῳ, καθάπερ εἴτις χρυσῷ δεθεὶς, καὶ μᾶλλον πολυταλάντοις ταῖς πέδαις, ἔπειτα μηδὲ ἐπαίει τοῦ κακοῦ, μηδὲ ἡγεῖτο σχέτλια πάσχειν εἰς δεσμώτας τελῶν, ὑπὸ παραμυθίας τῇ πολυτελείᾳ τῆς συμφορᾶς· ἀλλ' οὔγε μᾶλλον κινήσεται τῶν ἐν τῇ ποδοκάκκῃ τῇ φαυλοτάτῃ τῶν ξύλων. Ὑμῖν δὲ οὐδὲ τοὔδαφός ἐστιν αὐτοχθὸν, οὐδὲ αὖ ἐμπεριπατήσητε κατὰ φύσιν ἐχούσῃ τῇ γῇ. ἀλλὰ δεῖ τὴν χρυσῖτιν ἐπιφορεῖν, ἣν ἐκ τῶν πέραν ἠπείρων ὑμῖν ἄπλωαί τε καὶ ὁλκάδες διακομίζουσι, καὶ στρατιά τίς ἐστιν οὐ φαύλη τῶν τὸ χῶμα ῥαινόντων. οὐ γὰρ βασιλικὸν ἡγεῖσθε, μὴ οὐχὶ καὶ τοῖς σκύτεσι τῶν ὑποδημάτων τρυφᾶν. Νῦν οὖν ἄρ' ἄμεινον πράττετε, ἀφ' οὗ περὶ τοὺς βασιλέας ἡ τελετὴ συνέστη, καὶ θαλαμεύεσθε καθάπερ αἱ σαῦραι, μόλις εἴπη πρὸς τὴν εἵλην ἐκκύπτουσαι, μὴ φωραθείητε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὄντες ἄνθρωποι. ἢ τόθ' ἡνίκα ἐξηγοῦντο τῶν στρατοπέδων ἄνδρες ἐν μέσῳ ζῶντες, μέλανες ὑφ' ἡλίῳ, καὶ τὰ ἄλλα ἀφελῶς τε καὶ αὐτοσχεδίως ἔχοντες, ἀλλ' οὐ διθυραμβωδῶς καὶ ξενικῶς, ἐν πίλοις λακωνικοῖς, οὓς ἐν ταῖς εἰκόσι θεώμενα γελᾷ τὰ μειράκια, καὶ οὐδὲ ὁ γέρων δῆμος εὐτυχεῖς ἡγοῦνται γεγονέναι, πρὸς δὲ ὑμᾶς ἐξετασθῶσι καὶ παντάπασι κακοδαίμονας; Ἀλλ' ἐκεῖνοί γε, οὐκ ἀποτειχίζοντες τὴν οἰκίαν, εἶργον οὔτε τοὺς Ἀσιανοὺς, οὔτε τοὺς Εὐρωπαίους βαρβάρους, ἀλλ' οἷς ἐποίουν, ἐκείνους ἐνουθέτουν τὴν σφετέραν ἀποτειχίζειν, θαμὰ διαβαίνοντες τὸν Εὐφράτην ἐπὶ τὸν Παρθυαῖον, τὸν δὲ Ἴστρον ἐπὶ τὸν Γέτην τε καὶ Μασσαγέτην. Οἱ οὖν ἕτερα ἀντὶ τούτων ὀνόματα θέμενοι, ἕτεροι δ' αὐτῶν καὶ τὰ πρόσωπα τέχνῃ ἀλλοιοποιήσαντες, ἵνα δὴ δοκοίη γένος ἄλλο νέον τε καὶ ἀλλόκοτον ἐκφῦναι τῆς γῆς, δεδίττονται ὑμᾶς ἀντιδιαβαίνοντες, καὶ μισθὸν εἰρήνης ἀξιοῦσι πράττεσθαι, ἣν μὴ σύγε δύσπαια ἀλκήν.

Ἀλλ' ἀφείσθω μὲν εἰ δοκεῖ τὰ παλαιὰ πρὸς τὰ νῦν ἐξετάζειν, ἵνα δὴ μὴ δοκοίημεν ἐν σχήματι παρρησίας ἐνυβρίζειν, δεικνύντος, ὡς ἕτερον ἐπιδίδωκεν εἰς σχῆμα σοβαρὸν τὸ Βασιλέως, τοῦ δὲ τῆς ἀληθείας ἀφῄρηται. Εἰ δὲ ὥσπερ ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς ποικιλίᾳ χαιρόμενος ὁ λόγος ἐφιλοχώρησε, τέμοι τινὰ μοῖραν ἑαυτῷ καὶ τῇ πάλαι τῶν Βασιλέων, εἴτε ἀγροικίαν καλοῦμεν αὐτὴν, εἴτε λιτότητα βούλεσθε, καλῶς ἂν ἀλλήλαις ἀντιπαρεκδύοιντο πολυτέλεια καὶ ἀτέλεια, καὶ γυμνὰς ἂν ὑπὸ θεώμενος, ἐρασθείης ἀληθινοῦ Βασιλέως κάλλους, ἀφεὶς τὸ φαινόμενόν τε καὶ ἐπιποίητον. Οὐκοῦν ἐκείνην μὲν ἀπὸ τῶν σχημάτων τὸ πλέον ἐγραφόμεν, ταύτην δὲ οὐκ ἔστιν ἀπὸ τύπων, ἀλλ' ὅθεν δὲ λαβεῖν· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῇ περιττὰ, μὴ πραγματευομένῃ περὶ αὐτά. τὰ δὲ ἤθη μᾶλλον εἰκόνες αὐτῆς εἰσι. καί τοι καὶ ἔργον εὐθὺς συμπροκύπτει τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων βίων ταῖς προβολαῖς. ἑνὸς οὖν ἄξιον ἐπιμνησθῆναι Βασιλέως, καὶ ἤθους, καὶ ἔργου· καὶ τῶν ἀπ' ἐχθρῶν ὁτιοῦν πάντα συνεπελκύσασθαι. Λέγεται δή τινα τῶν οὐ λίαν ἀρχαίων, ἀλλ' ὧν ἂν εἰδεῖεν καὶ τῶν νῦν γερόντων οἱ πάπποι, εἰ μὴ υἱοὶ τοὺς παῖδας ἐτέκνωσαν, καὶ παρὰ νέων τῶν παίδων ἐγένοντο πάπποι. λέγεται δή τινα ἐκείνων στρατείαν μὲν ἄγειν ἐπὶ τὸν Ἀρσακίδην εἰς Ῥωμαίους ὑβρίσαντα. ἐπειδὴ δὲ πρὸς ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν Ἀρμενίων ἧκεν, πρὶν ἐπιχειρῆσαι τῇ πολεμίᾳ, δεῖπνόν τι αὐτὸν ἐρασθῆναι, καὶ ἐπιτάξαι τῇ στρατιᾷ τοῖς ἀπὸ τῶν σκευοφόρων ἀγαθοῖς χρῆσθαι, ὡς ἐγγύθεν ἐπισιτιουμένοις ἢν δέῃ. ἐδείκνυε δὲ ἄρα τοὺς Παρθυαίων ἀγρούς. ἐν τούτῳ δὲ ὄντων, πρεσβείαν ἐκ τῶν πολεμίων παρεῖναι· καὶ οἴεσθαι μὲν ἥκουσαν προεντεύξεσθαι τοῖς Βασιλεῖ παραδυναστεύουσι. καὶ τούτων γε αὖ πυλάταις τισὶ καὶ εἰσαγγελοῦσιν, ὡς εἰς ἡμέραν πολλοστὴν ἀπ' ἐκεί-

νης

τὰ βασιλέως τῇ πρεσβείᾳ σχηματιουμένους· συνενεχθῆναι δὲ καθ' αὐτό πως τὸν Βασιλέα εὑρέσθαι δειπνοῦντα. οὐ γὰρ ἦν πω τὸ τῶν δορυφόρων τοιοῦτον ἀπὸ τῆς στρατείας, στρατιά τις ἔκκριτος, νέοι πάντες, πάντες εὐμήκεις, τὰς κόμας ξανθοί τε καὶ περίττοι, ἀεὶ δὲ λιπαροὶ κεφαλὰς καὶ καλὰ πρόσωπα, χρυσάσπιδες καὶ χρυσολόγχαι, οἷς ὁπότε ὀφθῶσι, τὸν Βασιλέα σημαινόμεθα, καθάπερ οἶμαι ταῖς προεκχεούσαις αὐγαῖς τὸν ἥλιον. ἀλλὰ πᾶσα φάλαγξ τὸ οἰκεῖον ποιοῦσα, δορυφόρος ἦν τοῦ βασιλέως τε καὶ τῆς Βασιλείας. οἱ δὲ ἁπλῶς ἑαυτοὺς εἶχον, οὐκ ἀπὸ τῆς σκευῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ψυχῆς βασιλεῖς ὄντες, καὶ τἄνδον τοῦ πλήθους διέφερον· τὰ δὲ ἐκτὸς, ὅμοιοι τοῖς ἀγελαίοις ἐφαίνοντο· ὥσπερ ἔχοντά φασι τὸν Καρῖνον ὑπὸ τῆς πρεσβείας ὀφθῆναι· φοινικοβαφὴς χιτὼν, καὶ ἐπὶ τῆς πόας ἐκέκλιτο. τὸ δὲ δεῖπνον ἦν, πίσινον ἕωλον ἔτνος, καὶ ἐν αὐτῷ τεμάχια ἄττα ταρίχη κρεῶν ὑείων, ἀπολελαυκότα τοῦ χρόνου. ἰδόντα δὲ αὐτὸν, οὔτε ἀναθορεῖν, οὔτε μεταποιῆσαί τι λέγεται. καλέσαντα δὲ αὐτόθεν τοὺς ἄνδρας, εἰδέναι τε φάναι παρ' αὐτὸν ἥκοντας· αὐτὸς γὰρ εἶναι Καρῖνος, καὶ κελεύειν ἀπαγγεῖλαι τῷ νέῳ βασιλεῖ τήμερον, εἰ μὴ σωφρονήσοι, προσδέχεσθαι πᾶν μὲν ἄλσος αὐτῶν, πᾶν δὲ πεδίον ἐν μιᾷ σελήνῃ, ψιλότερον ἔσεσθαι τῆς Καρίνου κεφαλῆς. ἅμα δὲ λέγοντά φασιν ἐκδῦναι τοῦ πίλου δεικνύντα τὴν κεφαλὴν, οὐδέν τι δασυτέραν παρακειμένου τοῦ κράνους· καὶ εἰ μὲν πεινῶσιν, ἐφεῖναι συνεμβαλεῖν τῇ χύτρᾳ· μὴ δεομένους δὲ, κελεύειν αὐθωρεὶ ἀπηλλάχθαι, καὶ ἔξω τοῦ Ῥωμαϊκοῦ χάρακος εἶναι, ὡς τῆς πρεσβείας αὐτοῖς τέλος εὑρούσης. Λέγεται τοίνυν καὶ τούτων ἀνενεχθέντων ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν πολεμίων, ὧν τε εἶδον ὧν τε ἤκουσαν, ὅπερ εἰκὸς ἦν συμβῆναι, φρίκην καὶ δέος ἐπιπεσεῖν ἅπασιν, εἰ

πρὸς ἄνδρας μάχεται τοιούτους, ὧν ὁ βασιλεύς, οὔτε βα-
σιλεὺς ὤν, οὔτε φαλακρὸς αἰσχύνεται, καὶ χύτραν παρατι-
θέμενος συνδείπνους καλεῖ. ἀφικέσθαι δὲ τὸν Βασιλέα
τὸν ἀλαζόνα καταρρωδήσαντα, πάντα εἴκειν ἕτοιμον ὄντα,
τὸν ἐν τιάρᾳ καὶ κάνδυϊ, τῷ μετὰ χιτῶνος φαύλου ἐσθῆτος
καὶ πίλου. Ἕτερον δὲ τούτου νεώτερον ἀκούεις. οἶμαι· καὶ
γὰρ οὐδὲ εἰκὸς ἀνήκοόν τινα εἶναι, Βασιλέως ἑαυτὸν ἐπιδόν-
τος εἴσω τῆς πολεμίας γενέσθαι ἐν χρείᾳ κατασκοπῆς, μι-
μησάμενον σχῆμα πρεσβείας. λειτουργεῖν τε γὰρ ἦν τότε, τῶν
πολέμων τε καὶ στρατευμάτων ἡγεῖσθαι, καὶ ἠξιώμενοι τό γε
πολλοὶ τὴν τοιαύτην ἀρχήν. Εἷς δέ τις αὐτὴν καὶ ἐγ-
κάσας τῷ βασιλεύειν, ἀπειπὼν πρὸς τοὺς ἐκγόνους ἑκὼν
ἰδιώτης ἐγήρα. Ἐπεὶ καὶ τοὔνομα αὐτό σοι δεῖξαι τοῦ βα-
σιλέως ὄψιμον, ἐκλιπὲς Ῥωμαίοις γενόμενον, ἀφ' οὗ
Ταρκυνίους ὁ δῆμος ἐξήλασεν. ἀπὸ τούτου γὰρ ὑμεῖς μὲν
ὑμᾶς ἀξιοῦμεν καὶ καλοῦμεν Βασιλέας, καὶ γράφομεν οὕ-
τως. ὑμεῖς δὲ εἴτε εἰδότες, εἴτε μὴ, συνηθείᾳ δὲ συγ-
χωροῦντες, τὸν ὄγκον τῆς προσηγορίας ἀναδυομένοις ἐοί-
κατε. οὔκουν οὔτε πρὸς πόλιν, οὔτε πρὸς ἰδιώτην,
οὔτε πρὸς ὕπαρχον γράφοντες, οὔτε πρὸς ἄρχοντα βάρ-
βαρον ἐκαλλωπίσασθέ ποτε τῷ βασιλέως ὀνόματι. ἀλλ'
αὐτοκράτορες εἶναι ποιεῖσθε. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ὄνομα
στρατηγίας ἐστὶ, πάντα ποιεῖν ὑποστάσης. καὶ Ἰφικράτης
καὶ Περικλῆς ἔπλεον Ἀθήνηθεν Αὐτοκράτορες στρατηγοί,
καὶ οὐκ ἐλύπει τοὔνομα τὸν δῆμον τὸν ἀδαμάστευτον, ἀλλ'
αὐτὸς ἐχειροτόνει τὴν στρατηγίαν νόμιμον οὖσαν. Ἀθηναί-
οις μὲν οὖν ὁ βασιλεύς τις καλούμενος, μικρὰ ἐστρατη-
γει καὶ ὑπεύθυνος ἦν, εἰς τοὔνομα τοῦ δήμου οἶμαι παίζον-
τος, ἅτε ὄντες ἀκρατῶς ἐλεύθεροι. ἀλλ' ὅ γε αὐτοκρά-
τωρ αὐτοῖς, οὔτε μόναρχος ἦν, καὶ σπουδαῖον ἦν, τὸ
πρᾶγμα, καὶ ὄνομα. Πῶς οὖν οὐ σαφὲς τοῦτο τεκμήριον

τῆς σώφρονος ἐν τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ προαιρέσεως. ὅτι καίτοι μοναρχία προδήλως ἀποτελεσθεῖσα, μίσει τῶν τυραννίδος κακῶν διευλαβεῖται καὶ φειδομένως ἅπτεται τοῦ βασιλέως ὀνόματος. μοναρχίαν γὰρ διαβάλλει μὲν τυραννίς, ζηλωτὴν δὲ ποιεῖ βασιλεία, καὶ Πλάτων αὐτὴν θεῖον ἀγαθὸν ἐν ἀνθρώποις καλεῖ. ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος, τὸ θείας μετειληχὸς μοίρας, ἀξιοῖ πάντῃ ἄτυφον εἶναι. οὐ γὰρ σκηνοβατῶν, οὐδὲ τερατουργῶν ὁ θεός, ἀλλὰ δι' ἀψόφου βαίνων κελεύθου, κατὰ δίκην τὰ θνητὰ ἄγει, παντί τε ἁπανταχοῦ παρεστάναι τῷ πεφυκότι μετέχειν ἕτοιμος. Οὕτως ἀξιῶ τὸν βασιλέα κοινὸν ἀγαθὸν καὶ ἄτυφον εἶναι. τύραννοι δὲ εἰ θαυματοποιοῦσι κρυπτόμενοί τε καὶ σὺν ἐκπλήξει φαινόμενοι, φθόνος οὐδεὶς χήτει σεμνότητος ἀληθινῆς, ἐπὶ προσποίησιν καταφεύγειν. τὸν γὰρ οὐδὲν ὑγιὲς ἔχοντα, καὶ εἰδότα γε τοῦτο, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ φεύγειν τὸ ἐμφανές, φεύγοντα καταφρόνησιν. ἀλλ' ἡλίου τε μέχρι τήμερον οὐδείς πω καταπεφρόνηκε· καίτοι τί συνηθέστερον θέαμα, καὶ βασιλεὺς εἰ τεθαρρηκὼς ἀληθινὸς ὤν, καὶ οὐκ ἐλεγχθησόμενος, ἔστω κοινότατος. οὐδὲν γὰρ ἧττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἀγαστὸς ἔσται. οὐδὲ τοῦ χωλοῦ βασιλέως, ὃν ἐπαινεῖ Ξενοφῶν ἐν ὅλῳ τῷ συγγράμματι, κατεγέλων, οὔτε οὓς ἦγεν, οὔτε δι' ὧν ἦγεν, οὔτε ἐφ' οὓς ἐπορεύετο· καίτοι κατέλυεν οὗτος ἑκάστης πόλεως ἐν τοῖς δημοσιωτάτοις χωρίοις, ἐν ᾧ πάντα ποιῶν καταφανέστατος ἦν, οἷς ἐπιμελὲς τὸν ἡγεμόνα τῆς Σπάρτης ὁρᾶν, ἀλλ' οὗτος εἰς τὴν Ἀσίαν τε διαβὰς ὀλίγῳ στρατεύματι, τὸν προσκυνούμενον ἄνθρωπον ὑπὸ τῶν ἀκατονομάστων ἐθνῶν, ἐγγὺς ἦλθεν ἀποβιβάσαι τῆς ἀρχῆς· τοῦ μὲν γὰρ φρονήματος ἀπεβίβασε. καὶ ἐπειδὴ τὴν οἴκοι τελῶν καλύντων τὰς ἐν Ἀσίᾳ πράξεις ἀφῄρητο, νίκας ἑλληνικὰς ἀνῃρεῖτο πολλάς, ὑπὸ μόνου τε τῶν ἀνθρώπων ἡττᾶτο μα-

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

χόμενος, ὑφ' οὗ κρατηθῆναι μόνου τῶν ἁπάντων εἰκὸς Ἀγησίλαον, καὶ ὑπὲρ εὐτελείας ἀγωνιζόμενον. Ἐπαμινώνδας ἦν οὗτος, ὃν στεφανῶσαι μὲν αἱ πόλεις ἐκάλουν εὐωχησόμενον, ὁ δὲ φοιτῶν αὐταῖς (οὐ γὰρ ἦν ἄλλως ποιοῦντα, μὴ οὐκ αἰτίαν ἔχειν τὸν ἐν ἀξιώματι) δριμέος ὄξους ἀπέπιεν, ἵνα φησὶ, τῆς οἴκοι διαίτης Ἐπαμινώνδας μὴ ἐπιλάθοιτο. νεανίσκου δὲ Ἀττικοῦ τῆς μαχαίρας αὐτοῦ τὴν κώπην ἐπισκώψαντος, ὅτι ξύλου τε φαύλου, καὶ ἀκατέργαστος ἦν, οὐκοῦν ὅταν, ἔφη, μαχώμεθα, τῆς μὲν κώπης οὐ πειράσῃ, τὸν σίδηρον δὲ οὐκ ἐνέσται σοι μέμψασθαι. Εἰ δὲ βασιλικὸν μὲν τὸ ἄρχειν, ἄρχει δὲ ὁποίων δέοι κρατῶν, ἐξ ὧν οἱ κρατεῖν εἰδότες ἐπιτηδευμάτων καὶ βίων, ὁρῶμεν ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ἐκφύλων τε καὶ σοβαρῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μετρίων τε καὶ σωφρόνων πάντα ἐκ πάντων συναιρεῖται, βασιλείας ἐξοριστέον εἶναι τῦφον καὶ πολυτέλειαν, ὡς οὐ μετὸν αὐτῇ τῶν ἀλλοτρίων. Καὶ ὁ λόγος ἐκ τούτου προῆκται. ἐπαναγάγωμεν δὲ ἡμεῖς τε τὸν λόγον εἰς τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, σύ τε ἐς τὸ ἀρχαῖον πρᾶγμα τὸν Βασιλέα. ἀνάγκη γὰρ κεκολασμένων τῶν βίων, καὶ σωφροσύνης ἐπανελθούσης συνεπανελθεῖν μὲν αὐτῇ τὰ παλαιὰ καλὰ, τῶν δὲ ἐκ τῆς ἐναντίας μερίδος ἀντιμετάστασιν πάντων γενέσθαι. Καὶ σὺ Βασιλεῦ τῆς ἐπαναγωγῆς τῶν ἀγαθῶν ἄρξαιο, καὶ ἀποδοίης ἡμῖν λειτουργὸν τῆς Βασιλείας τὸν Βασιλέα. καὶ γὰρ ἐν οἷς ἐσμὲν οὐκ ἔτι οἷα χωρῆσαι ῥαθυμία, οὐδὲ πρόσω βιῶναι. νῦν γὰρ πάντες ἐπὶ ξυροῦ ἵστανται ἀκμῆς, καὶ δεῖ Θεοῦ καὶ Βασιλέως ἐπὶ τὰ πράγματα, τὴν ὠδινομένην χρόνον ἤδη συχνὸν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τὴν εἱμαρμένην προαναιρήσοντος, ἦν ἅμα συνάπτων τὸ ἑξῆς τοῦ λόγου, καὶ τὸν Βασιλέα δημιουργῶν, ὃν ἐνήργμην ἄγαλμα πάγκαλον ἱστάναι, δείξω γε σαφῶς ἐγγὺς οὖσαν, ἣν μὴ σο-

φή-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μήτε καὶ ἰσχυρὰ Βασιλεία κωλύοι. καὶ ἵνα ὁ κωλύων αὐτὸς ᾖς, ἐκ τῶν ἐνόντων συμπλακήσομαι. Θεὸς δὲ ἀγαθοῖς ἀεί τε καὶ πάντως παραστάτης, καὶ ἵλεως. Πόθεν οὖν ἀπολιπόντες τὰ κοινῇ διαπλαττόμενα· τῷ πλαττομένῳ παρὰ τοῦ λόγου Βασιλεῖ γνώμῃ περιηνέχθημεν εἰς τὰ καθεστῶτα; ἠξίου φιλοσοφία τὸν Βασιλέα θαμὰ ὁμιλεῖν στρατιώταις, ἀλλὰ μὴ θαλαμεύεσθαι. τὴν γὰρ εὔνοιαν, ἣ μόνη καὶ μάλιστα Βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον, ἐδίδασκεν ἀπὸ τῆς ὁσημέραι συνηθείας ἀθροίζεσθαι. ποδαποῖς οὖν τὸ γένος οὖσι τοῖς στρατιώταις φιλόσοφος ἐραστὴς ὢν Βασιλέως, ὧν ἀξιοῖ καὶ παιδεύειν τὸ σῶμα καὶ συναυλίζεσθαι· ἢ δηλονότι τοιούτοις, οὓς ἀγροὶ καὶ πόλεις, καὶ καθάπαξ ἡ βασιλευομένη γῆ, δίδωσι προμάχους, καὶ καταλέγει φύλακας τῇ πολιτείᾳ τε καὶ τοῖς νόμοις, ὑφ' ὧν ἐτράφησάν τε καὶ ἐπαιδεύθησαν; οὗτοι γάρ εἰσιν, οὓς καὶ κυσὶν ὁ Πλάτων εἴκαζεν. ἀλλ' οὔτε τῷ ποιμένι μετὰ κυνῶν τοὺς λύκους τακτέον, κἂν σκύμνοι ποτὲ ἀναιρεθέντες τιθασσεύεσθαι δόξωσιν, ἢ κακῶς αὐτοῖς πιστεύσει τὴν ποίμνην. ὅταν γάρ τινα ταῖς κυσὶν ἀσθένειαν ἢ ῥαθυμίαν ἐνίδωσιν, αὐταῖς τε καὶ ποίμνῃ καὶ ποιμέσιν ἐπιχειρήσουσιν. οὔτε τῷ νομοθέτῃ δοτέον ὅπλα τοῖς οὐ τεχθεῖσί τε καὶ τραφεῖσιν ἐν τοῖς αὐτοῦ νόμοις. οὐ γὰρ ἔχει παρὰ τῶν τοιούτων οὐδὲν εὐνοίας ἐνέχυρον· ὡς ἔστιν ἀνδρὸς θαρσαλέου ἢ μάντεως, νεότητα πολλὴν ἑτερότροφον, ἤθεσιν ἰδίοις χρωμένην ἐν τῇ χώρᾳ τὰ πολέμια μελετῶσαν ὁρῶντα μὴ δεδιέναι. δεῖ γὰρ ἤτοι πάντας αὐτοὺς πιστεῦσαι φιλοσοφεῖν, ἢ τούτου καλῶς ἀπογνόντας οἴεσθαι τὸν Ταντάλου λίθον ὑπὲρ τῆς πολιτείας λεπτοῖς καλῳδίοις ἠρτῆσθαι, ὡς τότε πρῶτον ἐπιχειρήσουσιν, ὅτε πρῶτον αὐτοῖς οἰήσονται προχωρήσειν τὴν πεῖραν. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἀκροβολισμοί τινες ἤδη γίνονται, καὶ φλεγμαίνει μέρη τινὰ τῆς ἀρχῆς ὥσπερ σώματος.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τος, οὐ δυναμένων αὐτῶν συγκραθῆναι τὴν ἀλλοτρίαν εἰς ἁρμονίαν ὑγιεινήν· ἐκκρῖναι δὲ δεῖν τἀλλότριον, ἀπό τε σωμάτων καὶ πόλεων, ἰατρῶν τε καὶ στρατηγῶν παῖδες ἂν εἴποιεν. Τὰ δὲ μήτε ἀντίπαλον αὐτοῖς κατασκευάζεσθαι δύναμιν, καὶ ὡς ἐκείνης οἰκείας οὔσης, ἀστρατείαν τε δίδοσθαι πολλοῖς αἰτοῦσι, καὶ πρὸς ἄλλοις ἔχειν ἀφιστάναι τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ, τί ἄλλο ἢ σπεύδοντος ἐστὶν εἰς ὄλεθρον ἀνθρώπων, δέον πρὸς τοὺς Σκύθας δεῦρο σιδηροφοροῦντας ἀνέχεσθαι, παρὰ τῆς φίλης γεωργίας ἄνδρας αἰτῆσαι τοὺς μαχησομένους ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ καταλέγειν εἰς τοσοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ τὸν φιλόσοφον ἀπὸ τοῦ φροντιστηρίου, καὶ τὸν χειροτέχνην ἀπὸ τοῦ βαναυσείου ἀναστήσαντες, καὶ ἀπὸ τοῦ πωλητηρίου τὸν ὄντα πρὸς τοῦτο, τόν τε κηφῆνα δῆμον, ὃς ὑπὸ τῆς πάνυ σχολῆς ἐγκαταβιοῖ τοῖς θεάτροις, πείσομέν ποτε καὶ σπουδάσαι, πρὶν ἀπὸ τοῦ γελᾶν ἐπὶ τὸ κλάειν ἀφίκωνται, μήτε τῆς χείρονος αἰδοῦς, μήτε τῆς ἀμείνονος ἐμποδὼν οὔσης τὴν τὴν ἰσχὺν Ῥωμαίοις οἰκείαν ἡγεῖσθαι. τέτακται γὰρ ὥσπερ ἐν οἴκῳ καὶ πολιτείαις ὁμοίως, τὸ μὲν ὑπερασπίζον κατὰ τὸ ἄρρεν, τὸ δὲ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν ἐστραμμένον τὴν εἴσω κατὰ τὸ θῆλυ. Πῶς οὖν ἀνεκτὸν παρ᾽ ἡμῖν ἀλλότριον εἶναι τὸ ἄρρεν; πῶς δὲ οὐκ αἴσχιον παραχωρῆσαι τὴν ἀνδρωδεστάτην ἀρχὴν ἑτέροις, τῆς ἐν πολέμῳ φιλοτιμίας; ἀλλ᾽ ἔγωγε εἰ νίκας ὑπὲρ ἡμῶν νικῷεν πολλάς, αἰσχυνοίμην ἂν ὠφελούμενος· ἐκεῖνα μέντοι γινώσκω φρονέων τε· καὶ γὰρ ἐγγύς ἐστιν ἅπαντος τοῦ νοῦν ἔχοντος· ὡς ὅταν τὰ λεγόμενα ταῦτα τὸ ἄρρεν τε καὶ τὸ θῆλυ, μήτε ἀδελφὰ τυγχάνῃ, μήτε ἄλλως ὁμογενῆ, μικρὰ πρόφασις ἀρκέσει τοὺς ὡπλισμένους τῶν ἀστρατεύτων δεσπότας ἀξιοῦν εἶναι, καὶ μαχήσονταί ποτε ἀπόλεμοι πρὸς τοὺς ἠσκημένους τὸν ἐν ὅπλοις ἀγῶνα. Πρὶν οὖν εἰς τοῦτο ἥκειν, ἐφ᾽ ὃ προΐεσιν, ἤδη ἀνακτητέον ἡμῖν τὰ Ῥωμαίων

μαίων φρονήματα, καὶ συνεθιστέον αὐτουργεῖν τὰς νίκας, μηδὲ κοινωνίας ἀνεχομένους, ἀλλ' ἀπαξιοῦντας ἐν ἁπάσῃ τάξει τὸ βάρβαρον. Ἀρχῶν δὲ δὴ καὶ πρῶτον ἀπεληλάσθων, καὶ τῶν ἐν βουλευτηρίῳ γερῶν ἀποκεκλείσθων, οἷς ὑπῆρξεν αἰσχύνη τὰ παρὰ Ῥωμαίοις πάλαι καὶ δοκοῦντα καὶ ὄντα σεμνότατα. Ἐπεὶ νῦν γε καὶ τὴν βουλαίαν Θέμιν αὐτὴν καὶ Θεὸν οἶμαι τὸν στράτιον ἐγκαλύπτεσθαι, ὅταν ὁ σισυροφόρος ἄνθρωπος ἐξηγῆται χλαμύδας ἐχόντων, καὶ ὅταν ἀποδύς τις ὅπερ ἐνῆπτο κώδιον, περιβάλληται τήβενναν, καὶ τοῖς Ῥωμαίων τέλεσιν συμφροντίζῃ περὶ τῶν καθεστώτων, προεδρίαν ἔχων παρ' αὐτόν που τὸν ὕπατον, νομίμων ἀνδρῶν ὀπίσω θακούντων. ἀλλ' οὗτοί γε μικρὸν τοῦ βουλευτηρίου προκύψαντες, αὖθις ἐν τοῖς κωδίοις εἰσί, καὶ ὅταν τοῖς ὀπαδοῖς συγγένωνται, τῆς τηβέννης καταγελῶσι, μεθ' ἧς οὐκ εἶναι φασὶ ξιφουλκίας εὐμοιρεῖν. Θαυμάζω δ' ἔγωγε πολλαχῇ τε ἄλλῃ, καὶ οὐχ ἥκιστα ταύτῃ, τὴν ἀτοπίαν ἡμῶν. ἅπας γὰρ οἶκος ὁ καὶ κατὰ μικρὸν εὖ πράττων Σκυθικὸν ἔχει τὸν δοῦλον, καὶ ὁ τραπεζοποιὸς, καὶ ὁ περὶ τὸν ἰπνὸν, καὶ ὁ ἀμφορεαφόρος, Σκύθης ἐστὶν ἑκάστῳ. τῶν τε ἀκολούθων, οἱ τοὺς χθαμαλοὺς σκιμποδίσκους ὀκλαδίας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνατιθέμενοι, ἐφ' ὧν τοῖς ἐντημερίοις ἐν ταῖς ἀγυιαῖς εἶναι καθίζεσθαι, Σκύθαι πάντες εἰσὶν, ἄνωθεν ἀποδεδειγμένου τοῦ φύλους ἐπιτηδείου τε καὶ ἀξιωτάτου δουλεύειν Ῥωμαίοις. τὸ δὲ τοὺς ξανθοὺς τούτους καὶ κομῶντας εὐβοϊκῶς, παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἀνθρώποις ἰδίᾳ μὲν οἰκέτας εἶναι, δημοσίᾳ δὲ ἄρχοντας, ἀηδὲς ὂν τῆς θέας γένοιτο ἂν τὸ παραδοξότατον, καὶ εἰ μὴ τοῦτό ἐστιν, οὐκ ἂν εἰδείην ὁποῖον ἂν εἴη τὸ καλούμενον αἴνιγμα. Ἐν Γαλλίᾳ μὲν οὖν Κρίξος καὶ Σπάρτακος ὁπλοφοροῦντες ἀδόξως, ἵνα θεάτρῳ γένοιντο τῷ δήμῳ Ῥωμαίων καθάρσια, ἐπειδὴ δραπετεύσαντες τοῖς νόμοις ἐμνησικάκησαν, τὸν οἰκε-

τικὸν

τικὸν κληθέντα πόλεμον συνεστήσαντο, βαρυσυμφορώτατον ἐν τοῖς μάλιστα τῶν τότε Ῥωμαίων γινόμενον. ἐφ' οὗ ὑπάτων καὶ στρατηγῶν, καὶ τῆς Πομπηίου τύχης ἐδέησεν αὐτοῖς, ἐγγὺς ἐλθούσης τῆς πόλεως ἀναρπασθῆναι τῆς γῆς. καίτοιγε οἱ Σπαρτάκῳ καὶ Κρίξῳ συναποστάντες, οὔτε ἐκείνοις, οὔτε ἀλλήλοις ἦσαν ὁμόφυλοι, ἀλλ' ἡ κοινωνία τῆς τύχης ἐπειλημμένη προφάσεως, ὁμογνώμονας ἐποίει. φύσει γὰρ ἅπαν, οἶμαι, πολέμιον, ὅταν ἐλπίσῃ κρατήσειν τοῦ κυρίου, τὸ δοῦλον. Ἆρ' οὖν ὁμοίως ἔχει καὶ παρ' ἡμῖν, ἢ τῷ παντὶ μεγαλειότερον τὰς ὑποθέσεις τῶν ἀτόπων ἐκτρεφόμεθα; οὔτε γὰρ δύο εἰσὶν, οὔτε ἄτιμοι παρ' ἡμῖν οἱ στάσεως ἄρξαντες, ἀλλὰ στρατεύματα μεγάλα καὶ παλαμναῖα, καὶ συγγενῆ τῶν παρ' ἡμῖν δούλων εἰς τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν εἰσερρυηκότα κακῇ μοίρᾳ, παρέχεται στρατηγοὺς μάλα ἐν ἀξιώματι παρά τε σφίσιν αὐτοῖς καὶ παρ' ἡμῖν ἡμετέρᾳ κακίᾳ. τούτων ὅταν ἐθέλωσι πρὸς οἷς ἔχουσι, καὶ τοὺς οἰκέτας ἡγοῦ στρατιώτας εἶναι μάλα ἰταμοὺς καὶ θρασεῖς, ἔργοις ἀνοσιωτέροις τῆς αὐτονομίας ἐμφορησομένους. Καθαιρετέον οὖν ὑμῖν τὸν ἐπιτειχισμὸν, καὶ τὴν ἔξωθεν αἰτίαν ἐξαιρετέον τῆς νόσου, πρὶν ἐπισημῆναι καὶ τὸ ῥῆγμα τὸ ὕπουλον, πρὶν ἐλεγχθῆναι τὴν τῶν ἐνοικούντων δυσμένειαν. ἀρχόμενά τοι κρατεῖται τὰ κακὰ, κρατύνεται δὲ προϊόντα. καθαρτέον δὴ τῷ βασιλεῖ τὸ στρατόπεδον, ὥσπερ θημῶνα πυρῶν, οὗ ζειάν τε ἐκκρίνομεν καὶ ὅσα παραβλαστάνει, λύμη τῷ γενναίῳ τε καὶ γνησίῳ σπέρματι. Εἰ δέ σοι δοκῶ τὰ μηκέτι ῥᾴδια συμβουλεύειν, οὐκ ἐννενόηκας, ἀνδρῶν ὁποίων μὲν ὄντι σοὶ βασιλεῖ, περὶ δὲ ἔθνους ὁποίου τοὺς λόγους ποιοῦμαι, οὗ Ῥωμαῖοι μὲν περιεγένοντο, ἀφ' οὗ καὶ τοὔνομα αὐτῶν εἰς ἀνθρώπους ἠκούσθη, καὶ κρατοῦσιν ἁπάντων, οἷς ξυμμίξειαν καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ, καὶ τὴν γῆν ἐπῆλθον, ὡς Ὅμηρός φησι τοὺς Θεοὺς, ἀνθρώ-

πων

τῶν ὕβριν τε καὶ δυσνομίαν ἐφέποντες. Σκύθας δὲ τούτους Ἡρόδοτός τε φησὶ καὶ ἡμεῖς ὁρῶμεν, κατεχομένους ὑπὸ νόσου πάντας δειλίας. οὗτοι γάρ εἰσιν, ἀφ' ὧν οἱ πανταχοῦ δοῦλοι, οἱ μηδέποτε γῆς ἐγκρατεῖς, δι' οὓς ἡ Σκυθῶν ἐρημία πεπαροιμίασται, φεύγοντες ἀεὶ τὴν οἰκίαν. οὓς ἐξ ἠθέων τῶν σφετέρων φασὶν οἱ τὰ παλαιὰ παρᾳδόντες, Κιμμέριοί τε ἀνέστησαν πρότερον, καὶ αὖθις ἕτεροι, καὶ αἱ γυναῖκές ποτε, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὁ Μακεδών, ἀφ' ὧν τῶν μὲν εἰς τοὺς εἴσω, τῶν δὲ εἰς τοὺς ἔξω προεχώρησαν, καὶ οὐ παύονταί γε, ἕως ἂν ὦσι τοῖς καταντικρὺ παρὰ τῶν ἐλαυνόντων ἀντιδιδόμενοι. Ἀλλ' ὅταν ἐμπέσωσιν ἄφνω τοῖς οὐ προσδεχομένοις, ἐπὶ χρόνον ταράττουσιν ὥσπερ Ἀσσυρίους πάλαι, καὶ Μήδους, καὶ Παλαιστίνους. καὶ τὸ νῦν δὴ τοῦτο παρ' ἡμᾶς οὐ πολεμησείοντες ἦλθον, ἀλλ' ἱκετεύσοντες, ἐπειδὴ πάλιν ἀνίσταντο. μαλακωτέροις δὲ ἐντυχόντες οὐ τοῖς ὅπλοις Ῥωμαίων, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσιν, ὥσπερ ἴσως ἔδει πρὸς ἱκέτας, κλέος ἀμαθὲς τὸ εἰκὸς ἀπεδίδου, καὶ ἐθρασύνετο, καὶ ἠγνωμόνει τὴν εὐεργεσίαν, ὑπὲρ οὗ παρὰ τῷ σῷ δίκας ἐπ' αὐτοὺς ὡπλισμένῳ διδόντες, αὖθις ἦσαν οἰκτροί, καὶ ἱκέται σὺν γυναιξὶν ἐκάθιζον. ὁ δὲ τῷ πολέμῳ νικῶν, ἐλέῳ παρὰ πλεῖστον ἡττᾶτο, καὶ ἀνίστη τῆς ἱκετείας, καὶ συμμάχους ἐποίει, καὶ πολιτείας ἠξίου, καὶ μετεδίδου γερῶν, καὶ γῆς τι ἐδάσατο τοῖς παλαμναίοις Ῥωμαϊκῆς, ἀνὴρ τῷ μεγαλόφρονι καὶ γενναίῳ τῆς φύσεως ἐπὶ τὸ πρᾶον χρησάμενος. Ἀλλ' ἀρετῆς γε τὸ βάρβαρον οὐ ξυνίησιν, ἀρξάμενοι γὰρ ἐκεῖθεν, τὸ μέχρι τοῦδε καταγελῶσιν ἡμῶν, εἰδότες ὧν τε ἦσαν ἄξιοι παρ' ἡμῶν, ὧν τε ἠξιώθησαν· τό, τε κλέος τοῦτο γείτοσιν αὐτῶν ἤδη τὴν ὑφ' ἡμᾶς ὁδοποίησε, καί τινες ἐκφοιτῶσιν ἱπποτοξόται ξένοι παρὰ τοὺς ῥᾳδίους ἀνθρώπους, φιλοφροσύνην αἰτοῦντες, παράδειγμα ἐκείνους τοὺς χεῖρας ποιούμενοι, ὡς προβαίνων ἔοι-

κε

καὶ τὸ κακὸν, εἰς τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν πολλῶν πειθανάγκην. φιλοσοφίᾳ γὰρ οὐ διομαχητέον ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων, ὑπηρεσίαν τῇ διανοίᾳ ζητούσῃ, κἂν χαμόθεν αὐτὴν εἰς τὰ πράγματα συμπορίζηται ξανθήν τε καὶ ἐφαρμόζουσαν. Πῶς οὖν οὐ χαλεπὸν ἀναμαχεσαμένους τὸ κλέος, ἐξελάσαι ἐνθένδε κοινὰς κηρεσσιφορήτους; ἢν ἀκούσῃς ἐμοῦ, τὸ χαλεπὸν τοῦτο, τὴν πᾶσαν εὐμάρειαν ἔχον φανεῖται, αὐξηθέντων ἡμῖν τῶν καταλόγων, τοῖς δὲ καταλόγοις τῶν φρονημάτων, καὶ γενομένων οἰκείων τῶν συνταγμάτων, προσθὲς τῇ βασιλείᾳ τὸ γενόμενον ἀπ' αὐτῆς ἐλλιπές. καὶ Ὅμηρος αὐτὸ καθιέρωσε τοῖς ἀρίστοις. θυμὸς δὴ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων Βασιλήων. Θυμοῦ οὖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας δεῖ, καὶ ἢ γεωργήσουσιν ἐξ ἐπιτάγματος, ὥσπερ πάλαι Λακεδαιμονίοις Μεσσήνιοι τὰ ὅπλα καταβαλόντες εἱλώτευον, ἢ φεύξονται τὴν αὐτὴν ὁδὸν αὖθις, τοῖς πέραν τοῦ ποταμοῦ διαγγέλλοντες, ὡς οὐκ ἐκεῖνα ἔτι παρὰ Ῥωμαίοις τὰ μείλιχα, ἀλλ' ἐξηγεῖταί τις αὐτῶν, νέος τε καὶ γενναῖος, δεινὸς ἀνήρ, τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο. εἶεν. Αὕτη μέν τοι τροφὴ καὶ παιδεία Βασιλέως πολεμικοῦ. τὸν δὲ εἰρηνικὸν ἑξῆς πολυπραγμονῶμεν. εἴη μὲν ὁ πολεμικὸς παντὸς μᾶλλον εἰρηνικός. μόνῳ γὰρ ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῷ δυναμένῳ τὸν ἀδικοῦντα κακῶσαι. καὶ φαίην ἂν ἐγὼ Βασιλέα τοῦτον, πάντα ἐκ πάντων τὰ εἰς εἰρήνην συγκεκροτῆσθαι, ὅστις οὐκ ἐθέλων ἀδικεῖν, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι πεπόρισται δύναμιν. πολεμήσεται γὰρ, εἰ μὴ πολεμήσει. ἔστι μὲν εἰρήνη πολέμου μακαριώτερον, ὅτι καὶ διὰ τὴν εἰρήνην τὰ τοῦ πολέμου παρασκευάζεται. τέλος οὖν ὂν τῶν δι' αὐτὸ, δικαίως ἂν προτιμῷτο. Καλῶς οὖν ἔχει τῷ σώματι τῆς ἡγεμονίας διχῇ διαιρεθέντι κατὰ τὸν ὄχλον τὸν ὡπλισμένον καὶ ἄοπλον, ἀνὰ μέρος ἑαυτὸν ἑκάστῳ διδόναι, καὶ γίνεσθαι μετὰ τοὺς μαχίμους ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς δήμοις,

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ · ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

οἷς δὲ τῶν μαχίμων ἄδειαν γεωργίας, καὶ πολιτείας ἐ-
ποιησάμεθα. συνεῖναι δὲ, τοῖς μὲν ἐπιφοιτῶν ὅσοις οἷόν
τε τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅσαις οἷόν τε τῶν πόλεων. εἰς ὃ δὲ μὴ
ἀφικνεῖται τοῦ ἀρχομένου, καὶ τούτου δὴ ἐπιμελήσεται τῷ πε-
φηνότι δυνατῷ καὶ καλλίστῳ τῶν τρόπων. Τὸ δὲ χρῆμα τῶν
πρεσβειῶν, ἄλλως τε ἱερόν, καὶ δεῦρο τοῦ παντὸς ἄξιον, αἷς
ὁμιλῶν Βασιλεύς, οὐδέν τι μεῖον εἴσεται τῶν ἀγχοῦ τὰ πόρ-
ρω, οὐδὲ ὀψέως αἰσθήσει τὴν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς προμήθειαν
ὀφλεῖται. ἀλλὰ καὶ ἐγερεῖ τὸ πεπτωκὸς οὐκ ἰδών, καὶ ἐπι-
δώσει τοῖς ἀπορουμένοις τῶν δήμων, καὶ ἀνήσει λειτουρ-
γιῶν τοὺς πάλαι λειτουργίαις πονοῦντας, καὶ ὑπισχνούμενον ἐκ-
ρήξει, καὶ ὄντα ἀνελεῖ πόλεμον, καί τι ἄλλο προδιοικήσε-
ται. Ταῦτα παρὰ τῶν πρεσβειῶν ἕξει δίκην Θεοῦ πάντ᾽ ἐ-
φορῶν, καὶ πάντ᾽ ἐπακούειν· αἷς εὐπρόσοδος ἔστω καὶ πατὴρ
ὡς ἤπιος, τοῦτο μὲν ἤδη καὶ γείτοσι, καὶ μὴ γείτοσιν. Ὁ-
μήρου γὰρ αὐτὸ καθάπαξ περὶ τοῦ κατ᾽ αὐτὸν εἰρηνικοῦ Βα-
σιλέως ἤκουσα λέγοντος. Καὶ πρῶτόν γε ἐπιτετάχθων οἱ
στρατιῶται φείδεσθαί τε καὶ ἥκιστα λυπηροὶ γίνεσθαι τοῖς ἀστυ-
πόλοις τε καὶ ἀγροδιαίτοις, μεμνημένοι πόνων, οὓς δι᾽ αὐτοὺς
ὑφείλοντο· ἵνα γὰρ σώζηται τὰ πόλεών τε καὶ γῆς ἀγαθά,
Βασιλεύς τε προπολεμεῖ, καὶ καταλέγει τοὺς πολεμήσοντας.
Ὅστις οὖν ἐμοῦ τὸν μὲν ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπερύκει, αὐ-
τὸς δὲ οὐ τὰ μέτρια μοι χρῆται, οὗτος οὐδέν μοι δοκεῖ διαφέ-
ρειν κυνός, δι᾽ αὐτὸ τοῦτο τοὺς λύκους ὡς πορρωτάτω διώκοντ-
ος, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ σχολῆς κεραΐζῃ τὴν ποίμνην, δέον ἀ-
πέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τοῦ γάλακτος ἐμφορούμενον.
Ἀκριβοῦς οὖν εἰρήνης, πεπαιδεῦσθαι τοὺς στρατιώτας τοῖς ἀό-
πλοις ὡς ἀδελφοῖς χρῆσθαι, μόνα φερομένους ὅσα ἐτάχθη-
ται. Οὐδὲ τὸ τρύχειν εἰσφοραῖς τὰς πόλεις βασιλικόν. ἀ-
γαθῷ γὰρ ὄντι πού καὶ δεῖ χρημάτων πολλῶν, οὔτε χαυνό-
τητι γνώμης εἰς ἔργα δαπανηρὰ καθιέντι, καὶ ἀντὶ σώφρο-

ρος

Ε.Υ. Δ της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

νος χρείας ἀλαζόνα φιλοτιμίαν προσβάλλοντι, ἔτι μειρακιώδει γνώμῃ καταχαριζομένῳ ταῖς ἐπὶ σκηνῆς παιδιαῖς τοὺς τῶν σπουδαίων ἱδρῶτας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἀνάγκην ἀφικνουμένῳ συχνῶν πολέμων, ὡς ὁ Λάκων φησὶν ὑποπεπηγμένα σινεῖσθαι. ἀνεπιβούλευτον γὰρ καὶ ἀνεπιχείρητον ὁ λόγος ἐποίει τὸν ἀγαθόν. Συνεσταλμένων οὖν αὐτῷ τῶν ἐφ' ἃ δεῖ, προσήκει τῷ οὐδενὸς δεῖ· τούτων ἔξεστι γίνεσθαι ποριστὴν ἀλυπότατον, τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῶν ἐλλειμμάτων ἀνιέντα, τὰ δὲ σύμμετρα ταῖς τῶν εἰσφερόντων δυνάμεσιν ἀγαπῶντα. Βασιλεὺς δὲ χρηματισάμενος αἰσχίων καπήλου. ὁ μὲν γὰρ ἔνδειαν οἴκου παραμυθεῖται, τῷ δὲ ἀπροφάσιστος ἡ κακία τῆς γνώμης. Ἐγὼ γέ τοι θαμὰ ἐπισκοπούμενος ἕκαστα τῶν παθῶν, ὁποίους ἡμῖν τοὺς προεστηκότας ἄνδρας παρέχεται, καταδεῖν ἐμοὶ δοκῶ καὶ τοὺς ἰδιώτας, τὸ χρηματιστικὸν τοῦτο φῦλον, ὡς ἅπαντος μᾶλλον ἀγεννές τε ὂν καὶ κακόηθες καὶ ἀκριβῶς ἀνελεύθερον, ἐν μόνῃ τε ἂν τῇ νοσούσῃ πολιτείᾳ χώραν εὑρίσκοι τινὰ οὐ παντάπασιν ἄτιμον. οἵ γε καὶ φθάσαντες, ὑφ' αὐτῶν αὐτοὶ καταφρονηθῆναι, ὅτι τῷ βουλήματι τῆς φύσεως ἀντικειμένως διενοήθησαν περὶ τὸ πρῶτον καὶ πολλοστόν· ἐπεὶ τὸ μὲν σῶμα συνετάχθη εἰς ὑπηρεσίαν ψυχῆς, τὰ δὲ ἐκτὸς χρείαν σώματος, τῷ δὲ ὑστέρῳ δέδωκε δεύτερα. οἱ δὲ καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν τῷ τρίτῳ συνάπτουσι. σφᾶς οὖν αὐτοὺς ἀτιμάσαντες, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ἡγούμενον δοῦλον ποιήσαντες, τί ἂν ἔτι οὗτοι μέγα καὶ σεμνὸν, ἢ πράξειαν, ἢ βουλεύσειαν; οὓς ἐγὼ καὶ μυρμήκων ἀτιμοτέρους ἀποφηνάμενος, καὶ μᾶλλον ὀλιγογνώμονας, οὐκ αἰσχυνοῦμαι τὴν ἀλήθειαν. οἱ μὲν γὰρ χρείᾳ ζωῆς μετίασι τὸν πόρον. οἱ δὲ τὴν ζωὴν μετιέναι ἀξιοῦσι τῇ χρείᾳ τοῦ πόρου. Ἐλατέον οὖν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀρχομένων τὴν χαλεπὴν ταύτην κῆρα, ἵν' ἀγαθῶς ἀγαθῶν ἀρχὴ, καὶ ζῆλον ἀρετῆς ἀντεισοικιστέον, ἧς αὐτὸς Βασιλεὺς καὶ ἀγωνιστὴς καὶ

ἀγω-